

חידון מחלקי המים לחנוכה

השאלות והתשובות

מן הקל אל הכבד, בקטן החל ובגדול כלה:

1. אילו אותיות כתובות על הסביבון? מה הן אומרות? – נגהפ: נס גדול היה פה
2. מה כתוב על הסביבון של היהודים בחוץ לארץ? – נגהש: נס גדול היה שם
3. איזה שם נוסף יש למקבים? – חשמונאים.
4. איך נרמז התאריך של חנוכה בשם החג? – חנו – כה, חנו (שקטו מהמלחמה) בכ"ה בכסלו
5. למה אוכלים סופגניות בחנוכה? – 1. לסמן את נס השמן 2. כי זה טעים
6. מה הקשר של סביבון לחנוכה? – לא יודע, נשמח לקבל תשובות.
7. אנחנו משחקים בו בחנוכה, והתקשורת והפוליטיקאים משחקים בו כל השנה - ספין
8. איזה חיל של צה"ל סייע למכבים? – חיל מודיעין
9. שם נוסף (נרדף) לנס, שם נרדף לניצחון – פלא, תשועה
10. מה היה שמו של המלך היווני הרשע? מה הוא עשה שהרגיז את היהודים ועורר את המרד? – אנטיוכוס אפיפנס הרביעי, העמיד פסל של זאוס בבית המקדש.
11. כמה קנים יש במנורה של חנוכה (בחנוכייה)? אתה מכיר מנורה אחרת עם מספר שונה של קנים? מאיפה היא באה, איפה רואים אותה ואיך גם היא קשורה לחנוכה? – מנורת שבעת הקנים של בית המקדש ונבואת זכריה, שקוראים בהפטרות שבת חנוכה. היא גם סמל מדינת ישראל.
12. מתי (מאיזו שעה ביום) מתחילים להדליק נרות ועד מתי? – "מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק" (שבת כא ע"ב), שהוא הזמן בין שקיעת השמש וצאת הכוכבים: "שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי ניסא ... אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה" (שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעב סעיף ב).
13. כמה נרות מדליקים סה"כ בשמונת ימי החנוכה. עם השמש. חשב בלי לחבר את הנרות שבכל יום, לא 2 + 3 + 4 וכו'. – שיטת גאוס לחבר את הימים בזוגות: היום הראשון עם האחרון (11 נרות), השני עם השביעי (גם 11) וככה 4 זוגות מספרים, סה"כ 44.
14. אומרים "יהודה הגיבור" וגם כל האחים שלו היו גיבורים וכל מי שנלחם ביוונים. אבל בתפילה אנחנו אומרים שהם לא היו גיבורים ומישהו אחר היה גיבור. איפה זה כתוב? – בתפילת על הניסים: מסרת גיבורים ביד חלשים
15. מנה את בני מתתיהו – יהודה, אלעזר, שמעון, יוחנן, יונתן.
16. מי מהם נפל בקרבות, אם אתה יודע גם באיזה קרב, ומי שרד את כולן? – אלעזר נפל בקרב בית זכריה שנת 162 לפנה"ס, יהודה נפל בקרב אלעשה בשנת 161, יוחנן (או יוחנן) נפל באיזור מידבא בשנת 157. שרדו יונתן ושמעון, אבל גם הם נהרגו בסוף. יונתן ע"י טריפון ושמעון נהרג ביריחו במשחה.
17. אילו מקומות בארץ קשורים באירועי חנוכה ומלחמות המקבים? – מודיעין, אמאוס, ירושלים, בית צור (כרמי צור), בית חורון, בית זכריה, חשמונאים, אורים, מכבים, אלעזר, לפיד.
18. תל אביב אינה קשורה לחנוכה, נכון? אולי בכל זאת יש קשר? – מכבי תל אביב
19. מקבי או מכבי? פך או פח? מודיעין או מודיעים מה נכון? – כולם
20. מה שמו הפרטי של מחבר הפיוט מעוז צור – מרדכי, מופיע בראשי הבתים.
21. מי הוא "צר המנבח"? מה זה "מנבח"? – צר הוא אויב, האויב הנובח והמגדף ומקלל את עם ישראל. ראה הפסוק בישעיהו נו י: "כְּלָבִים אֱלֻמִּים לֹא יוֹכְלוּ לַנְּבֹחַ".
22. מי זאת "מלכות עגלה"? – מצרים, עפ"י הפסוק בירמיהו מו כ: "עגלה יפהפיה מצרים..."

23. מנה את כל המאורעות ההיסטוריים שבפיוט מעוז צור – שעבוד מצרים, גלות בית ראשון, שיבת ציון, פורים והמן, מלחמת החשמונאים.
24. האם חנוכה המקדש הראשון נזכרת בפיוט? היכן? – "דביר קדשו הביאני", כל הבית השלישי מוקדש לקורות הבית הראשון ולשיבת ציון. מספר יהושע ועד סוף התנ"ך הכל בבית אחד.
25. היום מופיע בכל מקום "כשר למהדרין" וגם "למהדרין מן המהדרין", אבל במקור זה לא קשור לכשרות, אלא לחג החנוכה – כיצד? איפה יש מהדרין ואיפה מהדרין מן המהדרין בחנוכה? – הדלקת חנוכייה לכל אחד משלו – מהדרין, הוספת הנרות בכל יום לכל אחד – מהדרין מן המהדרין (ולפי שיטת הרמב"ם, ייתכן שמה שאנחנו נוהגים חנוכייה לכל אחד ואחת והוספת נר בכל יום הוא מהדרין מן המהדרין מן המהדרין, הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה א).
26. אנחנו נוהגים כשיטת וכל יום מוסיפים עוד נר. יש גם שיטה הפוכה של לפיה עושים ההפך. מתחילים ביום הראשון עם שמונה נרות וכל יום מורידים אחד. מה הסיבה של השיטה שאנחנו נוהגים (שתי סיבות) ומה יכולה להיות הסיבה של השיטה ההפוכה. – השיטה שלנו, היא כבית הלל: כנגד הימים היוצאים (שעברו) ויודעים איזה יום היום בחנוכה, וגם: מעלים בקודש. השיטה השנייה, היא כבית שמאי: כנגד הימים הנכנסים (שנותרו) ויודעים כמה ימים נותרו לסיום החג, וכנגד הקרבנות (הפרים) שהוקרבו בבית המקדש בחג הסוכות.
27. יש קשר בין הלכות סוכה והלכות נר חנוכה, מהו? – "סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה – פסולה" (מסכת סוכה פרק א משנה א), "נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה – פסולה" (מסכת שבת דף כב עמוד א).
28. מצא קשר בין חנוכה וחג שבועות (רמז, לחג השבועות יש עוד שם) – מביאים ביכורים עד חנוכה (מסכת ביכורים פרק א משנה ו)
29. מצא קשר בין חנוכה ושירת הים – מי כמוכה באלים ה'?
30. מצא קשר בין אלישע הנביא וחג החנוכה – נס פך השמן. ראה מלכים ב פרק ד, הפטרת שבת וירא.
31. מתי אומרים את ברכת המזון הארוכה ביותר בשנה? – בשבת חנוכה שהיא גם ראש חודש.
32. איך מתחילה הפטרת שבת חנוכה ומאיזה ספר בתנ"ך היא לקוחה? – זכריה ב יד: "רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ נְאֻם ה'".
33. מתי קוראים הפטרה זו במועד אחר בשנה? – הפטרת פרשת בהעלותך.
34. יש מצב של שתי שבתות חנוכה? – כן, בכל השנים בהם חודשים חשוון וכסלו הם חודשים מלאים של ל' יום, וראש השנה חל בשבת. אם כן, איזו הפטרה קוראים בשבת השנייה? – את "נרות שלמה" מבית ראשון (מלכים א ז מ).
35. אם כבו הנרות אחרי הדליקו אותם, צריך או לא צריך (מבחינת ההלכה) להדליק אותם מחדש? – אין צורך כי ההלכה היא "כבתה אין זקוק לה", ש'הדלקה מצווה עושה'.
36. אין לנו מסכת חנוכה. היכן נזכרים הלכות חנוכה בתלמוד ולמה דווקא שם? – מסכת שבת, פרק שני העוסק בהדלקת נרות שבת. בגלל הקשר בין נרות שבת ונרות חנוכה. ראה פירוש רמב"ן בפרשת המנורה בפרשת בהעלותך, במדבר ח ב.
37. מה היא החקרא – המצודה בצורה ליד הר הבית בירושלים שיהודה לא הצליח לכבוש. מי הצליח לכבוש אותה ומתי? – יונתן החשמונאי בשנת 142
38. מה היה שם המצביא היווני שאת חרבו לקח יהודה המכבי כשלל – אפולוניוס

שעשועי לשון – מי אני?

בלבלו אותי, תעזרו לי להסתדר מחדש

39. אני קשור לנס חנוכה, אבל הפכו את אותיותי ועכשיו אוכלים איתי – פך כף
40. אני גם בקפה וגם בשמן, מי אני? – נס
41. אני מאיר ביום ואם תשנה את הניקוד שלי אאיר גם בלילה – שְׁמֶשׁ, שְׁמֶשׁ
42. אם תאכל הרבה ממני, תהייה כמוני – שְׁמֹן, שְׁמֹן

43. אני שמח, ואם תהפוך את אותיותי, אני מאיר – הן, נר
44. ואני חזק ואם תהפוך את אותיותי תלך מהר – צור, רוץ
45. חציי הראשון הוא חלק בבגד. חציי השני הוא איבר בגוף האדם. ביחד, אני קשור מאד לחג החנוכה. מי אני? ואם לא הצלחתם, הנה אני בשאלה אחרת: מי שפותח את חציי הראשון ומי שפותח גם את חציי השני, הוא אדם טוב לב. – כסלו (כיס-לב)
46. חציי הראשון הוא מילת שאלה. חציי השני הוא כח וגבורה. ביחד אני בראש שיר של חנוכה. מי אני? – מה-עוז
47. בלבלו אותי ויצא: מין ידוע, מי אני? – מודיעין
48. בלבלו אותי ויצא: בי סבון, מי אני? – סביבון
49. גם אותי בלבלו ויצא: כן טדק – כד קטן
50. היום הכבידה – יהודה המכבי
51. אני כסוטו - אנטיוכוס
52. נס גופיה – סופגיה
53. אח שימון - חשמונאי
54. תל בובי – לביבות
55. נוי ומי - יוונים
56. תנור – נרות
57. היות תם – מתתיהו
58. רוץ זועם – מעוז צור
59. סימי הנעל - על הניסים
60. שלל הלמה – הלל השלם
61. שם כנפה – פך השמן
62. שבת קדימה – בית המקדש
63. כח יונה – חנוכה
64. שמי היומן - ימי שמונה
65. היא מרביצה לי עם הזרוע של הנביא – מכבי ביד אליהו
66. אני שלם ח"י ימים בשנה (והציונים יאמרו 20), ואני חצוי ט"ב ימים בשנה, מי אני? – הלל שקוראים הלל שלם 18 או 20 ימים בשנה (מצא אותם) וחצי הלל 17 ימים בשנה (מצא אותם). וכל זה בארץ ישראל.

מים אחרונים לקינוח, כדת וכדין (וזה כבר רמז)

67. השלם את החרוז: על המיטה פורסים ... סדין, בנושאי משפט הולכים ל ... בית דין, מחבר מוסיקה הוא ... מלחין, שרב זה ... חמסין, האיכר טומן באדמה ... גרעין, בסוכות מזמינים לסוכה ... אושפיזין, ביום העצמאות יש הרבה ... זיקוקין, בשבת אוכלים ... חמין, בתוך הפרי נמצא ... גלעין, שם טוב זה ... מוניטין, עיר גדולה זה ... מטרופולין, בסיס צבאי זה ... קסרקטין, סלון זה ... טרקלין, שדה מושקה נקרא ... שלחין, תבלין שמתחרז כאן הוא ... טימין, ויש עוד תבלין ... רוזמרין, התקשורת מייצרת הרבה ... ספין, לעבוד בהי-טק זה מאד ... אין, נס חנוכה התחיל ב ... מודיעין, ואת הסביבונים מייצרים היום ב ... סין.

חג אורים שמח

מחלקי המים